

УДК : 336:65.012.12

ББК : 65.26

Редакційна колегія:

Рисін В. В. – декан фінансово-економічного факультету Львівського інституту банківської справи Університету банківської справи НБУ, к.е.н., доцент (відповідальний редактор)

Пишк Б.І. – завідувач кафедри фінансів ЛІБС УБС НБУ, д.е.н., доцент

Рудницький В.С. – завідувач кафедри обліку і аудиту ЛІБС УБС НБУ, д.е.н., професор

Козловський Ю.М. – завідувач кафедри математики і статистики ЛІБС УБС НБУ, д.пед.н.

Латішко З.Я., к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів

Шевчук О.О., к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів

Тимошук М. Р., к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів

Демко І. І., к.е.н., доцент, кафедри обліку і аудиту

Гірна О.Й., к.ф.-м.н., науковий співробітник наукового відділу ЛІБС УБС НБУ

Ковб Н. – студентка ЛІБС УБС НБУ

Івашиків С. – студентка ЛІБС УБС НБУ

Теоретичні та прикладні аспекти аналізу фінансових систем: Збірник тез XIV Міжнародної науково-практичної конференції аспірантів та студентів, 26-27 березня 2014 року / Відп. за вип. В. В. Рисін; Львівський інститут банківської справи Національного банку України. – Львів, 2014. – 594 с.

Збірник містить матеріали XIV Міжнародної науково-практичної конференції аспірантів та студентів, проведеної у Львівському інституті банківської справи УБС НБУ (м.Київ) 26-27 березня 2014 року.

В тезах доповідей студентів та аспірантів висвітлено результати досліджень фінансово-економічних систем із використанням загальнотеоретичних та кількісних методів.

Опубліковані матеріали відображають точку зору авторів, яка може не збігатися з позицією редколегії

Адреса редакційної колегії:

Фінансово-економічний факультете ЛІБС УБС НБУ

вул. Січових Стрільців 11

м. Львів 79005

однією з основних причин серйозного ослаблення покладеної на неї функції соціальної відповідальності.

Результатом відсутності ефективних механізмів виявлення і вирішення протиріч у відносинах між працею і капіталом є зниження стимулів до зростання продуктивності праці, інновацій і, в кінцевому підсумку - виникнення загрози соціальній стабільності та сталого економічного розвитку корпорації.

1. Удосконалення колективних переговорів і дотримання трудового законодавства в Україні // *Праця і зарплата*. № 35 (759). 21 вересня 2011 року.

2. Узгоджувальні зустрічі – один з дієвих засобів переговорного процесу у прискоренні вирішення колективних трудових спорів (конфліктів) // *Електронний ресурс*. Режим доступу: http://www.nspp.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2280.

ОЦІНКА ТІНІЗАЦІЇ ДОХОДІВ НАСЕЛЕННЯ

Бондаркова Дар'я

Науковий керівник: к.е.н., доцент Рябушка Л. Б.

Українська академія банківської справи НБУ (м. Суми)

Bondarkova Daria. ASSESSMENT OF SHADOW HOUSEHOLD INCOME.

There were investigated economic substance of the notion "shadow household income", its areas of emergence and were grounded methodological principles and financial assessment tools of shadow household income in the work.

Серед важливих загроз забезпечення безпеки як держави, так і регіонів залишається тінізація економіки як суспільного явища, що негативно впливає на соціально-економічний розвиток. Зокрема, тінізація доходів населення спотворює грошовий обіг та знижує фінансове забезпечення соціальних стандартів. Одним із шляхів підвищення економічної безпеки держави та легалізації грошових потоків є розробка фінансового інструментарію до оцінки рівня тінізації доходів населення.

Метою дослідження є удосконалення методологічних засад та фінансового інструментарію оцінки тінізації доходів населення у контексті регіонального менеджменту детінізації економіки.

Слід відмітити, що сутність поняття «тіньових доходів населення» залишається недостатньо дослідженою в науковому просторі. Тому при формуванні авторського визначення терміну «тіньові доходи населення», запропоновано виходити з наступних положень його розуміння: це гроші, цінні папери, рухоме і нерухоме майно, майнові права, об'єкти за кордоном; отримані фізичними особами як від незаконної діяльності в неформальному секторі економіки, так і від цілком законних видів діяльності; що неоподатковані та неконтрольовані державою і здійснюють соціально-негативний вплив.

На основі узагальнення методичних підходів у розрізі проблеми дослідження пропонується авторський підхід до оцінки рівня тінізації доходів населення регіону. Методичний підхід охоплює декілька етапів. Перший етап передбачає

формування системи показників до оцінки рівня тінізації доходів населення регіону за трьома сферами: фінансово-економічна, соціальна, інституційно-політична. У розрізі сфер тінізації доходів населення регіону доцільно виділити показники, які стимулюють зростання рівня тінізації доходів населення регіону (стимулятори) та навпаки стримують зростання (дестимулятори). На другому етапі відбувається перехід до єдиного масштабу вимірювання, застосовуючи процедуру нормалізації показників-стимуляторів та показників-дестимуляторів. Третій етап передбачає розрахунок узагальнюючих індексів тінізації доходів населення регіону у фінансово-економічній, соціальній і інституційно-політичній сферах на основі середньої арифметичної. На четвертому етапі здійснюється розрахунок інтегрального індексу тінізації доходів населення на основі формули середньої геометричної індексів у фінансово-економічній, соціальній і інституційно-політичній сферах. П'ятий етап передбачає групування індексів тінізації доходів населення за регіонами та класифікацію регіонів України за рівнем тінізації доходів населення на основі формули Стерджесса.

Практична апробація запропонованого підходу здійснена на основі статистичної інформації соціально-економічного розвитку регіонів України за період 2007-2012 роки [1]. Згідно розрахунків максимальне значення рівня тінізації доходів населення регіону у фінансово-економічній сфері має Харківська область (55%), мінімальне – Кіровоградська область (33%), у соціальній сфері максимальне значення – Тернопільська (71%), мінімальне – Харківська області (30%), в інституційно-політичній сфері максимальне значення – Донецька область (76%), мінімальне – Івано-Франківська області (31%). Більшість регіонів України мають високі рівні тінізації доходів населення. Тільки Донецька область має максимальний рівень – 59%, Волинська область – мінімальний рівень (40%) та решта регіонів – середній рівень. Взагалі по Україні розрахункові значення інтегрального індексу тінізації доходів населення України в межах – 49% абсолютно екстраполюються з розрахунковим значенням рівня тінізації економіки вітчизняних та міжнародних експертів [2]. За період 2007–2012 роки рівень тінювої економіки коливався в межах 35–50% ВВП, що свідчить про адекватність запропонованого науково-методичного підходу. Рівень тінізації доходів населення України у фінансово-економічній, соціальній та інституційно-політичній сферах складають відповідно 44%, 52%, 51% відповідно. Слід зазначити, що спільною задачею для всіх регіонів України щодо зниження рівня тінізації доходів населення є посилення фінансової безпеки та моніторингу відмивання грошей, розроблення та запровадження щорічних програм боротьби з тінювою економікою, боротьба з порушенням законодавства, збільшення прозорості діяльності органів державної влади, удосконалення правової бази для боротьби з тінювою економікою, формування механізму відстеження, попередження та протидії відмиванню тінювих доходів суб'єктами господарювання в регіоні, розробка стратегії детінізації економіки регіону.

На наш погляд, запровадження методичного підходу до оцінки рівня тінізації доходів населення може стати вагомим підґрунтям підвищення ефективності та

результативності системи регіонального менеджменту легалізації доходів населення в Україні, а також запорукою розробки, впровадження і подальшого поширення цілісного комплексу заходів щодо детінізації доходів населення, які сприятимуть переходу від традиційної протидії і боротьби із наслідками суспільно-небезпечних протиправних діянь до стратегії запобігання і нейтралізації тіньових елементів фінансово-господарської діяльності.

1. *Соціально-економічний розвиток регіонів / Державна служба статистики України // Офіційний сайт. Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua/>. 08.01.2014.*

2. *Schneider F. Measuring the size and development of the shadow economy. Can the causes be found and the obstacles be overcome? / F. Schneider; Brand-staetter H., Güth W.: Essays on Economic Psychology. Berlin: Springer Publishing Company. 1994. P. 193-212.*

Бондаркова, Д. В. Оцінка тінізації доходів населення [Текст] / Д. В. Бондаркова // Теоретичні та прикладні аспекти аналізу фінансових систем : збірник тез XIV Міжнародної науково-практичної конференції аспірантів та студентів (26-27 березня 2014 року) / Відп. за вип. В. В. Рисін ; Львівський інститут банківської справи Національного банку України. - Львів, 2014. - С. 176-178.